

Schiller emléke.

Tizenöt évvel ezelőtt, 1824-ben Stuttgartban ünnepelték Schiller halála napját először tisztelői. Bús és vidám énekek zengtek körül a halhatatlan költőnek, borostyán és tavaszi virágokkal koszorúzott mellszobrát. Nem sokára ohajtás keletkezett, vajha ez ünnepdísz a képző művészetek által maradandóvá tétetnék. Egyesültek többen, a színpad és némelly külső barátok részvételéhez folyamodván, hogy Dannecker szép mivű colossális mellszobra szereztessék meg; és csak akkor, midőn a művész kijelenté, miképen ő a műről már rendelkezett, fogamzott egy ércz állószobor eszméje, 's az ügy helybeliből, köz, hazai ügygyé lön. A Schiller-egyesület, melly kizárólag e célra 's a költő emlékezetének ünneplésére állt össze, pénzt gyűjte az emlékhöz. Thorvaldsen kéretett meg a minta készítésére, 's a magaskeblű művész vele megelőző örömmel kedveskedett az egyesületnek: csak a készpénzbeli költség térített meg. Így lön, hogy az öntés a bajor kir. öntvényigazgató Stiglmaier által, ki személyes munkáját szinte kedveskedésül tette meg, 1838ban Münchenben ki is vitetett; 's maga az emlék ez idei tavasszal felállítva, május 8. le is lepleztetett. Így az egész csak 42,000 rajnai vagyis 35,000 conv. ftba telt.

All az emlék, mint említve volt Stuttgartban, a költő hazája fővárosában, hol ő nevelkedett, egy közép terjedelmű piacon, melly magasan fekszik, négy oldalról utcákra nyíló, csupa köz, és pedig ószerű stílusban készült épületek által körülvéve, millyen a szerzetegyház, ónémet modorban, a régi kastély, a cancellaria épülete, 's Fridrik hg palotája a Renaissance stílusában, beljebb helyezett homlokzatával épen a régi kastélylyal szemközt. A tér nem olly kicsiny, hogy a szobrot minden oldalról illő távolságból ne lehessen szemlélni, 's nem olly nagy, hogy a szobor rajta tökéletesen ne uralkodhassék: 's így az emlék, körületeivel együtt, mintegy magától architecturái caractert veszzen fel.

A szobor 13' 5'' magas. Sülyedt arcza, lefüggő baljában könyvet —, jobbában, mellybe egyszersmind a bal kar alatt felvont 's jobbik vállra vetett köpeny szorul, íróvesszőt (stilust) tartva, jobb lábára nehezkedve, a ballal előlépve — látjuk a borostyánnal koszo-

rúzott költőt, felül emelkedve a' nép felett magas állványán, az alatta tolongó sokaságon, vagy talán gondolatai' ürvényeiben mélyedezni. Sokan emelt főt kívántak; de mellőzvéen, hogy így az állvány' magasságánál fogva az arcz igen kellemetlenül összetolult, megrövidült volna, félreismerhetetlen a' művész' felfogásának mély értelme is, melly szerint minden ál látszat, minden vonatkozás a' külső világra szerencsésen eltávolíttatott. Olly férfi' állása ez, ki gondolatai' árjába süllyedve, azokat sorban elköltözteti maga előtt, hogy azokat megkapja: ő csak az imént írt, 's mintha készülné irását folytatni. Míg a' szobor a' maga helyén nem állt, sokakra kedvetlen benyomást tön: a' hajlott állás, a' nehéz koszorú, melly a' főt nyomni látszott, az alsó részekhez aránylag széles vállak, a' hosszú, meredt öltönyvonalok némi disharmoniával hatottak. De most, a' maga helyén 's illő magasságban mind ez máskép fejezi ki magát, 's a' mester' jól számító szelleme, egész világosságban tűnik fel. A' szemtől távolabb eső részek most a' legtökéletesebb arányt mutatják az alakhoz, a' redőzet' hosszú egyenes vonalai tartást és szilárdságot adnak az egésznek, 's a' hajlott állás az egész arcz' láthatását teszi lehetővé.

A' vereses-szürke gránit állvány, félig-emelt képeivel 's ércz párkányozatával, veres, szilárd fővenykőből álló, széles talapzaton nyugszik, melly öt lépcsőre válva ereszkedik le, 's négy sarkán egyegy emelkedéssel végződik, gyertyatartók' számára. Az állványt egy, érczből készült, tragikai maszkok- és koszorúkkal diszített granittábla fedi, 's ezen emelkedik fel a' colossalis szobor. Az állvány' magassága 16', a' talapzaté 4', ennek szélessége 34', 's így 6''al több, mint az egész emlék' magassága. A' rajz, hír szerint, Thorvaldsen' eszméje után készült, a' formák- és arányokban a' legszerencsésb összhangzás találtatik; úgy hogy valamint újabb időkben alig van emlék, melly a' térhez, mellyen találtatik, olly helyes arányban állna, talapzat és állvány sincs egyiknél is illy tökéletes egyenmértékben a' szoborral. Az elülső relief Schiller' nevét mutatja egy golyón, mellyet sas viszen: az örökség jelképe, és pedig a' csillagok felett — mif az alul látszó égjelek fejeznek ki; a' tragikai és lyrai musák kísérik a' királyi szárnyast röpté-

ben. Alatt a' költő' születése' — 1759. nov. 10 — és halála' napja látható — máj. 9. 1805. A' hátsó lapon két griffmadár kap a' lant' húrjaiba; alatt e' szavak: Errichtet 1839. A' bal oldali emelt mű a' költészet' nemtőjét egy kellemdús szárnyas fiú' képében mutatja lyrával és plectrummal; a' jobbik, végre, egy lebegő Victoriát pálmaággal 's borostyán' koronával, ígéző szépségűt. Ha szabad a' négy relief' képeiben összefüggő gondolatok' sorát olvasni, értelmök ez: A' költő' nemtője ifjúi erővel emelkedik, mint a' kelő hajnaleszillag, 's tekintetét a' csillagokhoz emelve; a' Musák' istenének szentelt griffek adják neki a' lantot; kívülről a' világ' elismerése, belül a' kebel' békéje osztályrészei; 's nevét munkái fel az örökségbe viszik.

A' leleplezés, mint mondottuk, máj. 8. történt. A' legszebb tavaszi idő kedvezett a' nemzeti ünnepélynek; negyvenhárom sváb dalnoktársaság egyesült, énekek által ez órát ülni; a' stuttgarti Schiller-egyesület ez ünnepet az újabb kor' egyik' legörvendetesebb és lélekemelőbb ünnepévé tette. A' piacz' három oldalán karzatok voltak a' hallgatók' számára emelve, az emlék körül egy alkotmány vonult el az énekesek' számára, 's egy külön ülősor a' Schiller-egyesületnek 's a' város' küldötteinek. Honok' vagy a' költészet' különféle emblemaikkal díszített lobogóik alá gyűlve, tarták az egyes dalnoktársaságok ünnepi menetüket az emléktérre, mellynek amphitheatralis tribünjei 's egyéb helyei tömve voltak hallgatók' özönével: 's e' közt a' stuttgarti dalnoktársaság' asszonyai és szüzei: az ünnepi menet' legszebb, 's valóban szívreható díszei; továbbá nem csak sok fiatalkori barátjai 's kortársai, hanem gyermekei 's unokája is az elhúnytnak: tanúi a' nemzet' szabad hálája- 's szeretetének atyjok iránt! Énekek, beszédek hangzottak az illetődött sokasághoz; míg Lindpaintner' ünnepi cantátája után, valamennyi harangok' zengése és kürtök' harsogása közt, a' költő' kised unokája, az emléket takaró leplet egy zsinagrántással félre lebbentve, először ugyan köz örömríadással üdvözlé a' művet 's annak, kit az dicsőít, emlekezetét: — de mellyet csakhamar túlnyomó érzemény 's könnyek fojtának el!

Ott áll most ércz másolata ama' halandó alaknak, mellynek halhatatlan szelleme anynyit hatott és hat fogyhatatlanul hazájában

— sőt hazáján túl is: dicsőségére a' nemzetnek, melly az érdemet dicsőíteni kész; ébresztőleg, 's magához szellemileg felvonva az ott alant sereglő sokaságot, intést, irányt adva azoknak, kiknek öntudata, homályából, még ki nem bontakozott. S. F.

J E L E N É S E K

Vörösmartynak „Az áldozat” című új színművéből.

A' t e m e t ő.

Virágos sírhalom, mellyet leánykák énekelve körül állanak.

Kardal.

Rabok valánk,
Saját hazánk
Left tömlöczünk.
Árvák valánk,
Nem volt anyánk:
Kín életünk.

De a' ki itt temelve nyugszik,
Áldás reá!

Anyánk lön: lánczainkat
Elszaggatá.

Szabadok vagyunk,
Oh égi kincs!
Ha virradunk,
Nem kelt bilincs.
E' drága föld,
Ismét honunk:
Szabadok vagyunk!
Légy áldva hamvaiddban,
Szelíd anya!

Te boldog napjainknak
Vagy asszonya. (el.)

(Szabolcs és Csilár jönnek, 's távol hallgatva megállanak.
A' lányok' serege távozik.)

S z a b o l c s.

Mit láttam? mit mivelte itt e' sereg?

C s i l á r.

Ma jó anyánk' halála' napja van,
'S e' gyenge népség, rabszolgák előbb,
De mind szabaddá lettek általa,
Gyász hódolattal tisztelik porát.

S z a b o l c s.

Ez jó szívéhez méltó gondolat volt,
'S a' legnemesb mód jó barátokat
Szerezni ellenségből. 'S jósolom
Ím e' porok fölött, hogy e' hazát
Nem bírja megrendíteni semmi vész,
Ha, míg tanácsban férfi ész ítél,
Míg vad csatákon férfi kar sebet vág.